

BULETIN INFORMATIV

Cuprins

Din nou față în față – audierile reluate ale candidaților la funcția de membru al CSM continuă

Ce prevede noul proiect de lege care va reglementa activitatea CNA?

Unii – da, alții – ba: noile rapoarte ale Comisiei Vetting anunță cine a promovat evaluarea externă și cine nu

Ilan Șor împotriva tuturor – ce spun judecătorii?

Primele audieri ale candidaților la funcția de membru în Colegiul pentru selecția și evaluarea procurorilor

Corupția la nivel înalt în Republica Moldova: recomandările GRECO în prevenirea acestui fenomen

Radiografia atacurilor împotriva organizațiilor societății civile și apărătorilor drepturilor omului pe parcursul anului 2023

PE SCURT

DIN NOU FAȚĂ ÎN FAȚĂ – AUDIERILE RELUATE ALE CANDIDAȚILOR LA FUNCȚIA DE MEMBRU AL CSM CONTINUĂ

În martie 2024, Comisia Pre-Vetting (Comisia) a **reluat** audierile candidaților la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii (CSM), după ce în august 2023, Curtea Supremă de Justiție (CSJ) a **invalidat** deciziile Comisiei Pre-Vetting privind nepromovarea evaluării acestor candidați (detalii în [Buletinul Informativ CRJM nr. 60](#)).

În cadrul **audierii reluate**, Ion Chirtoacă, judecător la Judecătoria Chișinău, a solicitat să fie audiați părinții acestuia, într-o audiere publică. Comisia nu audiase părinții acestuia în cadrul evaluării inițiale, aspect care a fost **contestat** de către candidat în fața CSJ. La audierea repetată, Comisia a solicitat candidatului să combată dubiile serioase cu privire la nedeclararea unui cont bancar pe numele candidatului, la care părinții săi efectuau periodic transferuri. Totodată, Comisia a solicitat explicații privind sursele mijloacelor financiare ale părinților candidatului în perioada anilor 2012-2015, precum și depunerea de către tatăl candidatului a unei sume de bani pe un cont de depozit, care la fel aparținea tatălui candidatului. Părinții au fost întrebați despre veniturile oficiale și neoficiale obținute peste hotare, perioada în care au lucrat peste hotare și despre corectitudinea unor declarații pe care le-au anexat în procesul de reevaluare. În urma audierii părinților candidatului, în spațiul online a apărut un val de critici. În replică, reprezentanții Comisiei au spus că însuși judecătorul a solicitat audierea părinților.

În privința judecătoarei **Veronica Cupcea** de la Judecătoria Orhei, Comisia a avut dubii referitoare la proveniența mijloacelor financiare pentru achiziționarea a două imobile de către familia candidatei; economiile nedeclarate în declarația pe venit și interese personale pentru anul 2019, precum și contribuțiile financiare nedeclarate în declarația anuală pentru anul 2020 (contribuții care au fost utilizate pentru plata în trei tranșe pentru stingerea unui împrumut, contractat în anul 2018).

În timpul reluării audierii judecătorului de la Judecătoria Chișinău, **Aureliu Postică**, membrii Comisiei au exprimat îndoieli cu privire la integritatea financiară și etică. Respectivele îndoieli se refereau la penalitățile de neachitare a impozitelor (majorări de neîntârziere), veniturile soției pentru cele două companii pe care le administrează;

SUSȚINE CRJM

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

Audierile reluate de către Comisia Pre-Vetting s-au axat pe dubii cu privire la integritatea financiară și etică a candidaților, iar necesitatea re-evaluării a fost pusă la îndoială de unii candidați.

privatizarea unei locuințe de serviciu de către familia candidatului, în anul 2008, precum și extinderea acesteia cu alocarea unui spațiu de locuit; dar și diferența de venituri și cheltuieli pentru anul 2017. Totodată, candidatul a reiterat că asupra acestor dubii, pe care le are Comisia, **s-a expus CSJ**, ceea ce constituie deja un fapt judecat, iar Comisia nu ar mai trebui să le examineze. Candidatul a mai menționat, că odată cu alegerea membrilor CSM din rândul judecătorilor, de către Adunarea Generală a Judecătorilor, la data de 28 aprilie 2023, nu este de acord cu necesitatea evaluării candidaților la funcția de membru CSM, acest exercițiu fiind unul futil.

CE PREVEDE NOUL PROIECT DE LEGE CARE VA REGLEMENTA ACTIVITATEA CNA?

La 21 martie 2024, Parlamentul **a aprobat** în prima lectură **proiectul de lege** privind modificarea **Legii** cu privire la Centrul Național Anticorupție (CNA). Schimbările au fost operate în contextul decuplării competențelor Procuraturii Anticorupție (PA) și CNA, despre care CRJM a scris în Buletinele Informativ **nr. 60** și **nr. 63**. Autorul nemijlocit al proiectului este CNA, însă proiectul de lege a fost înregistrat de către trei deputați ai majorității parlamentare PAS. Scopul modificărilor, potrivit autorilor, este de a uniformiza cadrul legislativ anticorupție și de a realiza acțiunile prevăzute în strategiile naționale din domeniu.

Printre cele mai importante modificări se numără revizuirea temeiurilor de revocare din funcție a directorului CNA, prin eliminarea cauzei de revocare – „*necorespunderea cu cerințele de numire în funcție*”. Potrivit autorilor, un asemenea temei de încetare a raporturilor de muncă este ambiguu și neclar, respectiv, prezintă riscuri de eliminare abuzivă din funcție. În iunie 2019, fostul director CNA, Bogdan Zumbreanu, a fost **revocat din funcție** în baza unui temei similar: lipsa reputației ireproșabile la numirea în funcție, iar în 2021, alt ex-director CNA, Ruslan Flocea, a fost demis deoarece activitatea CNA ar fi fost insuficient de eficientă în prevenirea și combaterea corupției.

Proiectul prevede inclusiv consolidarea atribuției CNA în materia efectuării analizei operaționale, tactice și strategice în domeniul anticorupție. În prezent CNA nu poate obține informație suficientă de la autorități în temeiul reglementărilor curente. Proiectul de lege ar veni să remedieze această carență, precizând că, în cadrul activității analitice vor fi utilizate informații atribuite la secret de stat, informații oficiale cu accesibilitate limitată, dar și date cu caracter personal. Suplimentar, a fost stipulată atribuția CNA de a efectua activități speciale de investigații de căutare a persoanelor care se ascund de organul de urmărire penală, în scopul atragerii la răspundere penală a acestora.

Au fost efectuate ajustări în sfera ce ține de garanțiile angajaților CNA, precum și stimularea acestora. A fost revizuită procedura achitării indemnizației unice pentru vechime în muncă. Astfel, angajații CNA care se vor elibera din serviciu pe motivul atingerii limitei de vârstă, necorespunderii criteriilor de sănătate

Parlamentul vrea să consolideze cadrul legal referitor la activitatea CNA. Sporirea stabilității mandatului directorului CNA, oferirea garanțiilor suplimentare ofițerilor anticorupție, revizuirea modului de creare a Consiliului civil al CNA – sunt doar unele din modificări operate de legislativ.

sau pensionării, vor încasa o indemnizație de 20 de salarii medii, dacă au o vechime în muncă de minim 20 de ani. Pentru angajații cu vechime în muncă de până la 10 ani, indemnizația va constitui 5 salarii medii. Suplimentar, a fost inclusă înlesnire pentru ofițerii anticorupție care au identitate secretizată și care realizează activitate specială de investigație în condiții de risc sporit. Pentru aceștia, vechimea în muncă specială care acordă dreptul la pensie se va calcula la coeficientul 1 la 1,5. Totodată, întru sporirea eficienței și calității managementului resurselor umane, au fost redenumite categoriile de angajați ai CNA, ajustate condițiile de angajare, modificarea și încetarea raporturilor de serviciu, precum și concretizate aspecte ce țin de formarea profesională și regimul disciplinar.

Proiectul prevede revizuirea mecanismului de formare a Consiliului civil al CNA. Acesta este organul colegial, format din trei reprezentanți ai societății civile, care efectuează controlul activității CNA. Potrivit legii actuale, doi membri ai Consiliului urmează a fi desemnați de către societatea civilă, iar unul – de către Comisia juridică, numiri și imunități. Autorii proiectului propun ca nominalizările pentru acest Consiliu să fie propuse de către CNA în urma unui concurs public.

UNII – DA, ALȚII – BA: NOILE RAPOARTE ALE COMISIEI VETTING ANUNȚĂ CINE A PROMOVAT EVALUAREA EXTERNĂ ȘI CINE NU

În martie 2024, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) a examinat și a aprobat rapoartele Comisiei Vetting (Comisia) privind evaluarea a șapte candidați la funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție (CSJ), audierile cărora au avut loc atât în luna ianuarie, cât și în luna martie 2024. Potrivit rapoartelor Comisiei, cinci candidați: [Aurelia Cazacliu](#), [Aliona Ciocanu](#), [Stela Procopciuc](#), [Diana Stănilă](#) și [Adrian Cerbu](#), corespund criteriilor de integritate financiară și etică și promovează evaluarea externă. Candidații [Mihail Lvovschi](#) și [Ion Buruiană](#) nu au promovat evaluarea externă. Despre audierea ultimilor doi candidați, CRJM a relatat în [Buletinul Informativ CRJM nr. 65](#).

Totodată, în luna martie, au avut loc o serie de audieri ale candidaților la funcția de judecător la CSJ: [Ion Munteanu](#) – procuror general interimar; [Stella Bleșceaga](#) – judecător, Judecătoria Chișinău; [Vladislav Gribincea](#) – director de program, CRJM. Referitor la acești candidați, Comisia de evaluare nu a adresat nicio întrebare în cadrul audierii cu privire la integritatea etică sau financiară, aceste aspecte fiind clarificate în rundele de întrebări.

În cadrul audierii judecătorului CSJ, [Anatolie Țurcan](#), Comisia a avut dubii legate în principal de două aspecte: existența unei averi nejustificate în anii 2012, 2013 și 2018, care se încadrează în perioada de evaluare; și aspectul etic, legat de rolul judecătorului în pronunțarea mai multor hotărâri în care Republica Moldova a fost condamnată la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO). De asemenea, membrii Comisiei au întrebat și despre absența nemotivată a judecătorului de

Dumitru Racoviță
– primul judecător
care a promovat
evaluarea pentru
funcția de membru
al Colegiului pentru
selecția și evaluarea
judecătorilor.

la serviciu într-o zi lucrătoare și modul în care acest comportament ar fi putut afecta activitatea instanței supreme și prestigiul funcției de judecător.

Totodată, la 13 martie 2024, candidata la funcția de judecătoare la CSJ, [Ludmila Ouș](#), a anunțat Comisia Vetting despre refuzul său privind participarea la audierea stabilită pentru aceeași zi. Potrivit Legii privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al CSJ, evaluarea poate continua în baza informațiilor colectate în lipsa unei audieri publice.

În luna martie 2024, a fost audiat și avocatul [Sergiu Băieșu](#), fostul decan al Facultății de drept, propus de Parlament la funcția de membru în CSM. Audierea candidatului la CSM, Sergiu Băieșu, s-a referit la potențialele probleme de avere inexplicabilă pentru unii ani din perioada de evaluare, precum și clarificarea situației legate de inconsistențele între documentele confirmative prezentate de candidat în rundele de întrebări-răspunsuri și cele recepționate de Comisie de la autorități pe parcursul procesului de evaluare. Membrii Comisiei au adresat candidatului mai multe întrebări pentru a clarifica aceste aspecte.

Tot în luna martie, a avut loc și audierea candidaților la funcția de membru în Colegiul CSM pentru selecția și evaluarea judecătorilor. Despre candidatul judecător, [Dumitru Racoviță](#), de la Judecătoria Ungheni, Comisia a notificat anterior despre lipsa dubiilor de integritate asupra candidatului. Totodată, la 8 aprilie 2024, [Comisia a anunțat](#) despre decizia de întrunire a condițiilor de integritate etică și financiară.

În cadrul audierii juristei [Mihaela Pascal](#), membrii Comisiei Vetting i-au adresat candidatei întrebări pentru clarificarea unui aspect de integritate legat de prețul redus de cumpărare și vânzare a unui autovehicul, între 2021 și 2022.

La [audierea](#) judecătorului Adrian Cerbu, de la Judecătoria Criuleni, membrii Comisiei de evaluare i-au adresat candidatului întrebări pentru a clarifica două aspecte de integritate: diferența dintre venituri și cheltuieli pentru anul 2020 și circumstanțele nereflectării unor conturi bancare în declarațiile de avere și interese personale din perioada 2012-2016.

În cazul [audierii](#) judecătorului Petru Păun, Judecătoria Chișinău, Comisia a formulat un dubiu de integritate, legat de nedeclararea dreptului de abitație asupra unui apartament în care candidatul a locuit în perioada 2011 – 2012.

ILAN ȘOR ÎMPOTRIVA TUTUROR – CE SPUN JUDECĂTORII?

Această lună a fost marcată de mai multe litigii în justiție inițiate de persoanele apropiate de Ilan Șor. Litigiile se refereau la contestarea actelor care îngreunau activitatea acestora sau declararea neconstituțională a Partidului „Șor”.

La 4 martie, [Curtea Europeană a Drepturilor Omului \(CtEDO\)](#) a comunicat Guvernului Republicii Moldova cererea depusă de Partidul Politic „Șor”. Cererea

Curtea Constituțională a declarat neconstituționale două legi, iar CtEDO a început examinarea cererii în care se deplânge interzicerea Partidului „Șor”.

se referă la declararea neconstituțională a partidului în iunie 2023 (detalii în [Buletinul CRJM nr. 58](#)). Partidul pretinde că declararea lui drept neconstituțională este contrară libertății de exprimare și libertății de asociere. Nu este clar dacă cauza este tratată cu prioritate. În mod obișnuit, de la comunicarea dosarului și până la adoptarea hotărârii CtEDO trec cel puțin doi ani.

La 5 martie, [Curtea Constituțională a declarat neconstituțională legea](#) care schimba modul de restituire a taxei pe valoare adăugată și a accizelor pentru bunurile și serviciile procurate în UTA Găgăuzia. Potrivit acestei legi, începând cu noiembrie 2023, restituirea urma a fi făcută din bugetul UTA, nu din bugetul de stat. Conducerea UTA Găgăuzia, condusă în prezent de persoane apropiate lui Ilan Șor, nu a fost de acord cu această modificare. Curtea Constituțională (CC) a menționat că, deși Parlamentul a organizat consultări pe marginea proiectului cu reprezentanții autonomiei, acestea nu au fost efective deoarece Comisia parlamentară nu a justificat convingător de ce nu a acceptat argumentele invocate de reprezentanții UTA Găgăuzia. Astfel a fost încălcat art. 111 alin. (1) din Constituție, care se referă la autonomia economică a regiunii. Judecătorii Liuba Șova și Nicolae Roșca au formulat opinii separate. Hotărârea CC nu împiedică adoptarea unei noi legi cu același conținut, însă doar după organizarea unor consultări veritabile și respectarea celorlalte etape ale procesului legislativ.

În anii 2022-2023, persoanele apropiate de Ilan Șor au organizat proteste în Chișinău. Unele dintre aceste proteste au fost dispersate de către poliție în temeiul unei dispoziții a Comisiei pentru Situații Excepționale (CSE). Marina Tauber, aliata lui Ilan Șor, a contestat în justiție dispoziția CSE, invocând că ultima nu avea dreptul să restricționeze proteste, deoarece motivele pentru introducerea situației excepționale (războiul din Ucraina și criza energetică) nu au nimic în comun cu protestele. Acțiunea a fost respinsă de Curtea de Apel Chișinău la 11 decembrie 2023 pe motiv că întrunirile nu au fost interzise, ci doar s-a introdus posibilitatea limitării lor, limitarea a fost temporară, iar războiul din Ucraina justifică această limitare. La 20 martie 2024, [CSJ a respins recursul](#) împotriva hotărârii curții de apel deoarece nu se încadrează în temeiurile de recurs.

La 26 martie 2024, CC a examinat constituționalitatea unei legi adoptate la 4 octombrie 2023. Aceasta a introdus restricția de a candida în alegeri pe o perioadă de trei ani pentru persoanele aflate sub sancțiuni internaționale, care au fost anterior excluse din scrutine electorale sau care au fost implicate în fapte ce au dus la declararea neconstituțională a unui partid. În temeiul acestei legi, mai mulți candidați apropiați de Ilan Șor au fost excluși din alegerile locale desfășurate în toamna anului 2023. [CC a conchis că legea este contrară dreptului de a fi ales](#) garantat de art. 38 din Constituție deoarece restricția se aplică quasi-automat în baza unor criterii care nu permit analizarea comportamentului fiecărei persoane, ea are o durată fixă de trei ani indiferent de gravitatea abaterii comise, iar garanțiile împotriva aplicării abuzive a restricției nu sunt suficiente. Curtea nu a explicat care este efectul hotărârii sale și dacă aceasta poate duce la invalidarea alegerilor locale. Din câte se pare, niciun judecător nu a formulat opinie separată.

Nerespectarea regimului de depunere a declarațiilor pe avere și interese personale – aspectul cheie identificat în cadrul audierilor candidaților la funcția de membru al Colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor.

PRIMELE AUDIERI ALE CANDIDAȚILOR LA FUNCȚIA DE MEMBRU ÎN COLEGIUL PENTRU SELECȚIA ȘI EVALUAREA PROCURORILOR

Comisia de evaluare a procurorilor (Comisia) a desfășurat în perioada 26-27 martie 2024 primele audieri ale candidaților la funcția de membru al Colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor din cadrul Consiliului Superior al Procurorilor (CSP).

Jurista [Tatiana Rotaru](#) a fost întrebată în cadrul audierii cu privire la un singur aspect: nedeținerea declarației de avere și interes personal pentru anul 2016. În cadrul audierii candidatei [Elena Demian](#), lector universitar, Comisia a avut dubii referitoare la prețul mic al bunului imobil (garaj), care a fost procurat împreună cu soțul său, în anul 2020. Acest preț era indicat diferit în declarațiile de avere și interese personale anuale, atât a candidatei, cât și a soțului acesteia. La fel, Comisia a mai avut dubii referitoare la procurarea unui autoturism, în anul 2021, cu suma de 10 000 MDL, precum și declarațiile anuale disproporționate ale soților cu referire la valoarea acestui automobil.

La audierea publică a candidatei [Aliona Chisari-Rurak](#), lector universitar, Comisia a adresat dubii referitoare la omisiunea sau depunerea tardivă a declarațiilor pe venit și interese personale pentru anii 2017, 2021 și 2022; confuzia declarării unor date referitoare la lotul de pământ și cumpărarea unui apartament; nedeclararea în declarația pe venit și interese personale a unui transfer bănesc primit de la tatăl candidatei; donația apartamentului către mama sa; precum și obținerea unui lot de teren, în anul 2019, prin decizia Consiliului municipal Chișinău. În cadrul audierii avocatului [Sergiu Beșliu](#), Comisia a avut dubii referitoare la constatarea unui dezechilibru între venituri și cheltuieli, pentru anul 2013. Comisia a adresat întrebări pentru clarificarea acestui dubiu.

CORUPȚIA LA NIVEL ÎNALT ÎN REPUBLICA MOLDOVA: RECOMANDĂRILE GRECO ÎN PREVENIREA ACESTUI FENOMEN

La 12 martie 2024, Grupul de State împotriva Corupției din cadrul Consiliului Europei (GRECO) a publicat un [raport](#) aferent rundeii a cincea de evaluare a Republicii Moldova. De această dată, GRECO a evaluat eficacitatea măsurilor instituite pentru prevenirea și combaterea corupției în funcțiile executive de conducere (președinte, prim-ministru, viceprim-ministru, ministru, secretar de stat etc. și în instituțiile de punere în aplicare a legii (Poliția și Poliția de Frontieră)).

GRECO a elaborat 25 de recomandări catalogate în două blocuri: (i) prevenirea corupției în funcții executive de conducere și (ii) prevenirea corupției în instituțiile de aplicare a legii. În prima categorie, printre recomandări se numără adoptarea

GRECO este îngrijorat de fenomenul larg răspândit al promovării în funcții de conducere a interimarilor, fapt ce se caracterizează printr-o lipsă de transparență.

codurilor de conduită pentru persoane cu funcții executive de conducere și organizarea cursurilor de formare pe chestiuni legate de integritate, dat fiind că autoritățile moldovenești au afirmat că nu există astfel de cod de conduită. GRECO a constatat de asemenea că activitatea de lobby nu este reglementată – nu există reguli sau proceduri care să reglementeze dezvăluirea contractelor dintre persoanele în funcții executive de conducere și persoanele terțe sau lobbyiști care caută să influențeze procesul decizional. S-a observat în același timp că nu se aplică restricțiile post-angajare în pofida faptului că conducătorii instituțiilor sunt obligați să ia măsuri pentru a asigura respectarea regimului juridic al restricțiilor post-angajare. Astfel, se solicită remedierea acestor deficiențe.

Potrivit constatărilor, având în vedere numărul extrem de mare de declarații depuse la Autoritatea Națională de Integritate (ANI) într-un an calendaristic, inspectorii de integritate au fost în măsură să examineze doar o mică parte din acestea. La fel, lipsește controlul de asigurare a coerenței în adoptarea deciziilor de către inspectorii de integritate, ceea ce poate știrbi încrederea publicului în instituțiile publice. Astfel, GRECO recomandă îmbunătățirea controlului aprofundat de către ANI al declarațiilor de avere ale persoanelor cu funcții executive de conducere în ceea ce privește asigurarea coerenței deciziilor inspectorilor de integritate și a distribuției egale și echitabile a volumului de muncă. GRECO este de părerea că resursele insuficiente ale Procuraturii Anticorupție (umane, financiare și tehnice) împiedică desfășurarea investigației efective a corupției la nivel înalt.

În cea de-a doua categorie, GRECO solicită adoptarea unor măsuri pentru înlăturarea practicii de promovare în funcții de conducere a interimarilor, întrucât această practică dă dovadă de lipsă de transparență și meritocrație în procesul de promovare în funcții de vârf. La fel, se recomandă elaborarea unor coduri de conduită specifice privind toate aspectele relevante în materie de integritate și organizarea cursurilor regulate de formare continuă a angajaților Poliției și ai Poliției de Frontieră și instituirea unui mecanism de consiliere confidențială în materie de etică și integritate.

Autoritățile moldovenești trebuie să îndeplinească cele 25 de recomandări până la 30 iunie 2025.

RADIOGRAFIA ATACURILOR ÎMPOTRIVA ORGANIZAȚIILOR SOCIETĂȚII CIVILE ȘI APĂRĂTORILOR DREPTURILOR OMULUI PE PARCURSUL ANULUI 2023

În martie 2024, CRJM a lansat cea de-a 7-a ediție a Radiografiei atacurilor asupra organizațiilor societății civile (OSC) și apărătorilor drepturilor omului (ADO) din Republica Moldova. În cadrul acestui raport detaliat au fost documentate aproximativ 90 de atacuri care au avut loc în perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2023. Scopul acestui document este astfel să atragă atenția asupra atacurilor

Atacurile asupra OSC și ADO s-au mutat din media tradițională pe platforma Telegram, care, nefiind reglementată, devine un spațiu favorabil pentru promovarea diverselor figuri politice controversate și distribuirea activă de informații și narative false sub anonim.

orchestrate împotriva OSC-urilor și ADO, să îndemne autoritățile publice, companiile și persoanele implicate să înceteze aceste acțiuni și să permită acestora să își desfășoare activitățile liber. De asemenea, documentul oferă OSC-urilor și ADO afectate posibilitatea de a reacționa la atacurile îndreptate împotriva lor.

Natura atacurilor din 2023 a fost variată, cuprinzând declarații publice denigratoare, discursuri de incitare la ură, stigmatizări, amenințări și emiteri de dispoziții menite să blocheze activitatea unor OSC-uri, să limiteze accesul la informații de interes public solicitate și să încalce drepturile și libertățile omului.

Radiografia a evidențiat că, deși numărul atacurilor asupra OSC și ADO în anul 2023 a rămas la un nivel comparabil cu anul precedent, modalitatea de propagare a acestor atacuri a cunoscut schimbări semnificative. Mai exact, a fost constatată o scădere a prezenței acestora în presa tradițională, televiziune și radio, și o creștere a incidentelor pe rețelele de socializare. În special, s-a remarcat o proliferare a diverselor canale de Telegram anonime și a numărului de atacuri desfășurate pe această platformă. Acest fenomen poate fi datorat, în parte, [deciziilor](#) Comisiei pentru Situații Excepționale (CSE), prin care aceasta a suspendat licențele unor posturi de televiziune și site-uri web considerate periculoase pentru securitatea informațională, provocând astfel tranziția spre platforma de Telegram. De asemenea, faptul că această platformă nu este reglementată facilitează distribuția necontrolată a informațiilor și narativelor false. Adicional, s-a observat o tendință a canalelor de Telegram de a sprijini și proteja imaginea unor partide politice sau politicieni controversați, abordând totodată și o dinamică de susținere reciprocă, aceleași publicații fiind redistribuite frecvent între ele.

Atacurile din 2023 au fost strâns legate de reforma justiției și au vizat, în special, organizațiile și reprezentanții acestora care au promovat sau s-au implicat activ în acest proces. De asemenea, atacurile s-au concentrat în jurul unor evenimente precum alegerile locale generale din noiembrie 2023, Festivalul Comunității LGBT+ din Moldova „Moldova Pride” și hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) din 17 ianuarie 2023, prin care a cerut statelor membre ale Consiliului European să adopte legislație care să recunoască și să asigure protecția cuplurilor de același sex.

OSC-urile au fost adesea acuzate de politizare și de acapararea funcțiilor publice cheie, fiind denumite „grupare criminală”, „călăii sistemului” sau „poliție secretă a guvernării”, care servesc intereselor străine și care se deghizează sub forma unor proiecte sociale, și chiar le exagerează cu scopul de a obține cât mai multe fonduri. Acestea au mai fost asociate cu conceptul de „GONGO” – organizații non-guvernamentale finanțate sau controlate de guvern în scopul promovării intereselor politice. Organizațiile media și jurnaliștii de investigație care au realizat anchete referitoare la foști sau actuali demnitari și politicieni implicați în presupuse cazuri de corupție au fost, de asemenea, ținta multor dintre aceste atacuri.

Printre OSC-urile care au fost cel mai frecvent atacate în anul 2023 au fost Institutul de Politici și Reforme Europene (IPRE), CRJM, Fundația Soros Moldova (FSM), Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI), Centrul de Investigații Jurnalistice (CIJ), AO „Media Alternativă” (TV8) și Asociația Presei Independente (API). Aceste organizații au fost adesea acuzate că servesc intereselor Partidului Acțiune și Solidaritate (PAS) sau intereselor străine, că sunt politizate și că exploatează problemele sociale în scopul obținerii de fonduri.

Atacurile nu s-au limitat la organizații, ci au vizat și apărătorii drepturilor omului, precum jurnalista de investigații Mariana Rață, jurnaliștii documentariști Viorica Tătaru și Andrei Captarenco, directoarea Ziarului de Gardă (ZdG), Alina Radu, activiștii LGBT+ Angelica Frolov și Leo Zbancă. Aceștia au fost acuzați că sunt complice la „crimele PAS-ului”, că sunt plătiți „cu premii în plicuri, granturi și salarii excesive” și că reprezintă „o mizerie, murdărie și descompunerea societății”, fiind publicate chiar și îndemnuri la agresiune fizică împotriva unora dintre aceștia. Adicional, activiștii și întreaga comunitate LGBT+ au continuat să fie ținta unor declarații denigratoare, a stigmatizării și incitării la ură și un instrument manipulativ frecvent utilizat în discursurile populiste ale multor politicieni din Republica Moldova.

I PE SCURT

De la **11 martie 2024**, judecătoarea Stela Procopciuc exercită funcția de președinte interimar al Curții Supreme de Justiție (CSJ). [Hotărârea plenului Consiliului Superior al Magistraturii \(CSM\)](#) este adoptată în contextul detașării judecătoarei CSJ, Aliona Miron, în funcția de membră a CSM (mai multe detalii în [Buletinul Informativ CRJM nr. 66](#)).

La **18 martie 2024**, CRJM a expediat către Ministerul Justiției propuneri conceptuale cu privire la modificarea Codului de procedură civilă. Juriștii CRJM propun modificări în următoarele acțiuni procesuale: citarea și corespondența cu părțile; ședința preliminară; lărgirea posibilității de a utiliza teleconferința; întocmirea proceselor-verbale și audierea martorilor; amenzile judiciare mai mari și altele.

La **20 martie 2024**, Adrian Cerbu și-a început activitatea de director interimar al Institutului Național al Justiției (INJ). Plenul Consiliului Superior al Magistraturii, în baza ordinului de numire a Ministrei Justiției, a detașat din funcție judecătorul Adrian Cerbu de la Judecătoria Criuleni la INJ, pe o perioadă de 18 luni. Această împuternicire vine odată cu introducerea [noilor modificări la Legea privind Institutul Național al Justiției](#). Totodată, judecătorul a demisionat din funcția de membru al Consiliului INJ, funcție pe care a exercitat-o anterior.

La **21 martie 2024**, [Curtea Constituțională a respins o solicitare a Consiliului Superior al Magistraturii \(CSM\)](#) de interpretare a art. 116 din Constituție. Solicitarea se referea la mecanismul de reconfirmare în funcție a judecătorilor

al căror mandat inițial de 5 ani a expirat până la 1 aprilie 2022. La 1 aprilie 2022 au intrat în vigoare modificările constituționale care au exclus procedura de reconfirmare în funcție a judecătorilor. Curtea a explicat că legislația prevede deja răspunsuri la întrebările adresate. Judecătorii cu mandat expirat până la 1 aprilie 2022 urmează a fi propuși președintelui țării pentru reconfirmare de către CSM, iar discreția Consiliului este limitată la acest capitol. CSM poate refuza acest lucru doar dacă, după un control al Inspecției Judiciare, mai are suspiciuni cu privire la integritatea judecătorului sau încălcarea legislației de către acesta. CSM trebuie să ia decizii cu privire la peste 10 judecători care se află în această situație. Ei nu pot emite hotărâri, însă primesc salariu.

La **21 martie 2024**, [Curtea Supremă de Justiție \(CSJ\)](#) a respins contestația fostei președinte interimare a CSJ, Tamara Chișca-Doneva. În iulie 2023 a început evaluarea externă (vetting-ul) a judecătorilor CSJ. Conform acestei legi, în timp de 20 de zile, judecătorii CSJ trebuiau să decidă dacă acceptă să fie supuși evaluării externe. Doamna Chișca-Doneva a depus cerere de demisie, sugerând că nu este de acord să fie supusă evaluării externe. Totuși, ea a solicitat ca cererea de demisie să producă efect din 14 iunie 2024, când ea atinge vârsta de pensionare. La 25 august 2023, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) a admis cererea de demisie, însă cu efect imediat. Doamna Chișca-Doneva a contestat hotărârea CSM, iar trei judecători ai CSJ au respins contestația ca neîntemeiată. CSJ încă nu a făcut publice motivele respingerii contestației.

La **21 martie 2024**, Parlamentul a [adoptat](#) un proiect de lege care interpretează [Legea cu privire la Procuratură](#) în ceea ce privește interimatul funcției de procuror general. Noua interpretare prevede că în cazul unei vacanțe în funcția de procuror general, interimatul va continua până la numirea unui nou procuror general, eliminând necesitatea unei noi nominalizări sau a altor cerințe formale. Astfel, mandatul actualului procuror general interimar, Ion Munteanu, a fost prelungit pentru o perioadă nedeterminată, până la numirea unui procuror general cu atribuții depline. Mandatul acestuia urma să expire în luna aprilie 2024.

La **21 martie 2024**, Parlamentul a [votat](#) în prima lectură proiectul de lege pentru introducerea votului prin corespondență, cu sprijinul a [56 de deputați](#). Scopul proiectului este de a permite cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot din Canada și Statele Unite ale Americii să voteze prin corespondență, având în vedere creșterea numărului de cetățeni care locuiesc în aceste țări. Procedura propusă de proiect implică înregistrarea prealabilă a alegătorilor și expedierea unui pachet electoral conținând buletinul de vot și instrucțiunile necesare, cu 23 de zile înainte de ziua alegerilor. Identificarea alegătorului va fi realizată prin metode digitale sau prin demonstrarea identității în fața autorităților electorale, iar în cazul în care plicul nu va ajunge la destinatar, acesta va putea vota la secția de votare. Opoziția parlamentară s-a opus totuși inițiativei legislative deoarece, în eventualitatea aprobării, aceasta nu ar fi aplicabilă în toate țările, inclusiv în Federația Rusă. Proiectul de lege va fi supus unei etape suplimentare de dezbateri parlamentare.

La **21 martie 2024**, Parlamentul a **adoptat** proiectul de lege privind procesul de elaborare și promovare a proiectelor actelor normative, cu sprijinul a **54 de deputați**. Aceste modificări au fost propuse în contextul în care Republica Moldova este obligată să armonizeze legislația națională cu un număr semnificativ de acte juridice europene, ca urmare a obținerii statutului de țară candidată la aderarea la Uniunea Europeană. Scopul principal al acestei inițiative legislative, potrivit autorilor, este accelerarea procesului de promovare a proiectelor de legi, cu accent special pe cele care vizează aderarea la Uniunea Europeană. Principalele prevederi ale legii includ revizuirea conceptului de analiză a impactului de fundamentare, a analizei ex-ante, inclusiv a categoriilor de acte normative la care este necesar de realizat analiza de impact. De asemenea, proiectul prevede reconceptualizarea notei informative și a structurii acesteia. Proiectul de lege a **fost publicat** în Monitorul Oficial al Republicii Moldova la data de 5 aprilie 2024 și va intra în vigoare la 5 iulie 2024.

La **25 martie 2024**, portalul anticorupție.md a publicat o **investigație jurnalistică** referitoare la preținsele probleme de integritate ale președintelui **Comisiei Pre-Vetting** – Herman von Hebel. Acesta a fost învinuit de eșecul implementării unei reforme de cadre la Căminul Internațional Penal de la Haga, în timp ce a condus Grefa acesteia, în perioada 2013 – 2018. Mai exact, reforma s-ar fi soldat cu obligarea Curții de a achita persoanelor disponibilizate despăgubiri în valoare de 660 000 EUR. Totodată, domnul von Hebel ar fi deținut funcția de judecător supleant la o Curte de Apel din Olanda, ceea ce ar fi incompatibil cu funcția de membru al Comisiei Pre-Vetting, având în vedere restricțiile **legii** cu privire la evaluarea externă. Drept răspuns, secretariatul Comisiei a publicat o **reacție**, prin care a respins acuzațiile aduse. În cadrul unei **emisiuni televizate** din 28 martie 2024, Herman von Hebel a declarat că nu întrevide niciun motiv pentru a-și depune demisia din funcția de președinte al Comisiei Pre-Vetting.

La **27 martie 2024**, nouă ONG-uri, inclusiv CRJM, au semnat **Declarația** cu privire la noul mecanism juridic de suspendare a licențelor furnizorilor de servicii media audiovizuale. ONG-urile semnatare își exprimă îngrijorarea în legătură cu lipsa standardelor de calitate a legii ce permite suspendarea temporară sau definitivă a licențelor furnizorilor de servicii media audiovizuale de către Consiliul pentru Promovarea Proiectelor Investiționale de Importanță Națională (CPPIIN). Semnatarii rețin că astfel de mecanisme juridice au fost declarate anterior neconstituționale, pentru că aplicarea acestora duce la lipsa transparenței în procesul decizional și încalcă dreptul la libera exprimare a presei. Declarația a fost făcută în contextul sistării temporare la 21 martie 2024 a valabilității a două licențe de emisie (Canal 5 și Maestro FM) de către CPPIIN, cu titlu de măsură preventivă, „în urma constatării unor bănuieli rezonabile privind implicarea beneficiarilor efectiv ai companiei în activități care afectează securitatea statului”.

Începând cu **28 martie 2024**, Consiliul Superior al Procurorilor (CSP) are un nou membru – **Mariana Cherpec**, procuror în cadrul Procuraturii municipiului Chișinău. Doamna Cherpec a **promovat evaluarea** externă la 8 iunie 2023, iar

urmare a Adunării Generale a Procurorilor din 22 decembrie 2023, a fost aleasă în calitate de membru supleant al CSP din rândul procuraturilor teritoriale (detalii în Buletinul Informativ CRJM nr. 64). Poziția de membru la CSP a devenit vacantă după demisia membrei CSP [Olesea Vîrlan](#), cerută de către colegii ei după concursul eșuat pentru funcția de procuror general (detalii în Buletinul Informativ CRJM nr. 66).

I ECHIPA CRJM

Ilie CHIRTOACĂ
Președinte

Valeria BUTORINA
Consilieră juridică junioară

Daniel GOINIC
Director de Program

Aurelia CELAC
Manager financiar și contabil

Vladislav GRIBINCEA
Director de Program

Olga CORTAC
Directoare a Serviciului Administrativ

Victoria MEREUȚĂ
Consilieră juridică

Alina FRIMU
Asistentă a Serviciului Administrativ

Andrei NASU
Consilier juridic

Dumitru JOMIR
Coordonator de Comunicare

Aurelia PALAMARCIUC
Consilieră juridică

Natalia ROTARU
Specialistă în Comunicare

Acest buletin informativ a fost elaborat cu sprijinul financiar oferit de Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii. Opiniile, constatările și concluziile formulate în document aparțin CRJM și nu reflectă în mod necesar poziția Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație necomercială care contribuie la consolidarea democrației și a statului de drept în Republica Moldova, cu accent pe justiție și drepturile omului. Suntem independenți și neafiliați politic. Puteți susține activitățile de cercetare și advocacy ale CRJM printr-o [donatie online](#)

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva